

A HTMT HÍREI

Konferencia az Akadémián a kutatásértékelés új irányairól

A kutatásértékelés megújítása és a mennyiségi mutatók és minőségi értékelési szempontok közötti egyensúly megteremtése állt a Coalition for Advancing Research Assessment Magyar Munkacsoport fórumának középpontjában, amelyet a Magyar Tudományos Akadémián tartottak. A fórum célja az volt, hogy hazai és nemzetközi példákon keresztül a kutatók és tudományszervezők közösen gondolják végig, miként lehet a jelenlegi értékelési rendszert igazságosabbá és hatékonyabbá tenni. [...] A CoARA létrejött a tudományos élet számos igazságtalanságára adott válaszként értelmezhető. A „publikálj vagy pusztulj” kultúra, az impaktfaktor és a h-index túlzott jelentősége... Forrás: MTA.hu: [teljes cikk >](#)

Előadás: Magyar katolikusok Bukarestben

A Kisebbségkutató Intézet munkatársa, Marchut Réka október 14-én előadást tartott Bukarestben, az In memoriam Miskolczy Ambrus konferencia-sorozat keretében. Előadásának címe: „Üllő és kalapács között” Magyar katolikusok Bukarestben a kezdetektől a második világháborúig... Forrás: ELTE.hu: [teljes cikk >](#)

ROMÁNIA/ERDÉLY

Politikum: A törvényhozás létszámának csökkentése rendkívül kedvezőtlen lenne számunkra

A szenátus meghosszabbította annak a törvénytervezetnek a vitájára szabott határidőt, amely az országgyűlési képviselők számának háromszázra csökkentését írta elő. Jelenleg összesen 465 honatya van, 331 képviselő és 134 szenátor. [...] A tervezetet szeptember 2-án továbbították véleményezésre szakbizottságokhoz, a módosító javaslatok benyújtásának határideje pedig szeptember 16-a volt, a kezdeményezés eddig még nem került a plénum elé. [...] A karcsúbb parlament ötlete azóta szinte minden törvényhozási ciklusban előkerült, a kormányon levő pártok rendszerint megígérik, de eddig még semmi sem lett sem a létszámcsökkentésből, sem az egykamarás parlamentből... Forrás: Szabadság.ro: [teljes cikk >](#)

Jóval nagyobb az iskolai lemorzsolódás a magyar nyelvű oktatási rendszerben

Az Oktatási Monitor eredményeiről kerekasztal-beszélgetést is szerveztek Ferencz-Salamon Alpár, a Romániai Magyar Pedagógusszövetség alelnöke, Kallós Zoltán, kisebbségi oktatásért felelős államtitkár, Mihályfalvi Katalin, az RMDSZ oktatásért felelős ügyvezető alelnöke és Szabó Ödön, RMDSZ-es parlamenti képviselő részvételével. [...] A romániai átlagnál jóval nagyobb az iskolai lemorzsolódás a magyar nyelvű oktatási rendszerben, ebben a jelenségben pedig még mindig az egyik fontos tényező a román nyelv oktatásának sikertelensége 5–8. osztályban, derül ki az Oktatási Monitorból. [...] Emellett Szabó Ödön szerint az is jellemző, hogy „a vegyes tannyelvű intézmények rendszerében a szűkülő diáklétszámok kapcsán a magyar tagozatot előszeretettel használják arra, hogy a román osztályok egy részét megmentsék”... Forrás: Transtex.ro: [teljes cikk >](#) [teljes cikk 2 >](#) [teljes cikk 3 >](#)

Publicisztika: Zetelakán legyőzték a szegregáció sárkányt

A körzetesítés tabu téma Zetelakán. Sikertörténetről még sosem volt ilyen nehéz újságíróként beszámolnom. Bárkit kérdezek, vagy úgy tesz, mintha nem hallott volna a körzetesítésről, vagy nem akar beszélni róla, beleértve döntéshozókat is. Az első ember, aki bátran elmondja, hogy mi történt és miért, az az igazgatóhelyettes, Sebestyén Elemér. Amikor a gyermeklétszám csökkenése miatt az alszegi iskola megszűnt, minden roma a Belső utcába akarta íratni a gyerekeit, ahol olyan osztályok is voltak, hogy a fele roma volt. A magyar szülők elkezdtek a másik iskolába vinni inkább a gyerekeiket. [...] Mint az iskola vezetői elmondják, 2019 volt az az év, amikor nyilvánvalóvá vált, hogy itt valamit tenni kell, az évfolyam közel fele roma volt, ami azt eredményezte, hogy az A osztályba 29, a B osztályban 13 tanulót írtak be... Forrás: Atlatszo.ro: [teljes cikk >](#)

Sepsiszentgyörgyön jön létre Románia első magán biobankja

Sepsiszentgyörgyön jön létre Románia első magán biobankja, amely ritka és autoimmun betegségek kutatásához gyűjt biológiai mintákat és egészségügyi adatokat, 3 millió eurós uniós támogatással. A projektet október 14-én jelentette be Fejér Szilárd, a Pro Vitam Klinika menedzsere, és Bihari Béla, az Egnosis alapítója. [...] Fejér szerint a biobank legnagyobb értéke, hogy valós betegek adataiból épít valós kutatási alapot. „Aki részt vesz a programban, nemcsak adatot ad, hanem lehetőséget is teremt arra, hogy mások – és akár ő maga is – gyorsabban jusson diagnózishoz vagy kezeléshez... Forrás: Transtex.ro: [teljes cikk >](#)

Kolozsváron tartották a 4. Nemzetközi gyermekpszichodráma-konferenciát

Kolozsváron tartották a 4. Nemzetközi gyermekpszichodráma-konferenciát szeptember 12–14. között. [...] A konferencia keretében, rokonai, egykori tanítványai és kollégái társaságában ünnepelte 100. születésnapját Kende Hanna, a kolozsvári születésű, jelenleg Párizsban élő gyermekpszichológus, az adleriánus gyermekpszichodráma módszerének megteremtője. [...] A konferencia után Kende Hannával beszélgettünk. [...] Mi foglalkoztatja mostanában szakmai téren? Ezekben a hónapokban a rendkívül gazdag Camus-irodalmat dolgoztam fel, olvastam, jegyzeteltem. Nagyon sok anyagom van ahhoz képest, amit előadtam... Forrás: Szabadsag.ro: [teljes cikk >](#)

Kötet: Tévhitek a régi székely címerről

Az Megjelent az Örök és változó jelképek a Székelyföldön című tanulmánykötet, melynek társ szerzői: Bicsok Zoltán csíkszeredai levéltáros, Mihály János lövétei történész, az MTA külső köztestületének tagja, Pál-Antal Sándor marosvásárhelyi ny. levéltáros, a Magyar Tudományos Akadémia külső tagja, Szekeres Attila István sepsiszentgyörgyi heraldikus, az MTA külső köztestületének tagja és a szerkesztője pedig P. Buzogány Árpád. [...] A könyvet a székelyudvarhelyi Hargita Megyei Hagyományőrzési Forrásközpont adta ki 2025-ben, az első bemutatójára Csíkszeredában kerül sor... Forrás: 3szek.ro: [teljes cikk >](#)

Film: A gyöngy újra fénylik

A Román Televízió bukaresti magyar adása 2025 szeptemberében mutatta be Jakabffy Tamás háromrészes portréfilmjét Cs. Gyimesi Éváról. A YouTube-on mindhárom rész elérhető. [...] Mert Gyimesi Éva sorsa mégiscsak szomorú volt [...] mindenki jól beszél. Péntek János, az MTA külső tagja, Salat Levente és Markó Béla leginkább az ellenzékiről és az értelmiségiről, Törzsök Erika és Tibori Szabó Zoltán leginkább az elárult emberről... Forrás: Transtex.ro: [teljes cikk >](#)

Újjáépült a Rákóczi-vár Gyimesbükben

A gyimesiek régi álma valósul meg a Rákóczi-vár újjáépítésével, amely nemsokára teljesen készen áll. [...] A romokban álló vár újjáépítésének kezdeményezője a helybeli Deáky András nyugalmazott iskolaigazgató volt... Forrás: Székelyhon.ro: [teljes cikk >](#)

Nem aznap született Hervay Gizella, mint eddig tudtuk

Több dokumentum is alátámasztja, hogy Hervay Gizella 1934. október 14-én született, és nem október 10-én, ahogy az a Romániai Magyar Irodalmi Lexikon eredeti nyomtatott kiadásában, és ennek nyomán több kiadványban és a Wikipédián is szerepel, mondta el a Transtexnek Balázs Imre József irodalomtörténész, az MTA külső köztestületének tagja, a Hervay-monográfia szerzője, miután újabb perdöntő bizonyítékra bukkant Kolozsváron... Forrás: Transtex.ro: [teljes cikk >](#)

Szilágyi István zilahi „visszahonosítása”

A zilahi emléktábla-avatással megtörtént Szilágyi István „visszahonosítása”, ugyanis a Kossuth-díjas író mindig is ezer szállal kötődött a városhoz, a Szilágysághoz – mondta el a Krónika megkeresésére a hétvégi esemény jelentőségéről Karácsonyi Zsolt, a Helikon főszerkesztője. [...] Ferencz-Nagy Zoltán, a Helikon szerkesztője felidézte, hogy a kerekasztal-beszélgetésen Egyed Emese az MTA külső köztestületének tagja úgy fogalmazott: bármikor érdemes Szilágyi István sajátos mondatait a nekik kijáró lassúsággal olvasgatni, s örülni szövegei nyelvtérítő erejének... Forrás: Kronika.ro: [teljes cikk >](#)

Tehetségnap és új ösztöndíjasok a Nyilas Misi Egyesületnél

A Nyilas Misi Tehetségtámogató Egyesület huszonharmadik támogatási évét kezdte szeptember 1-jétől. A kolozsvári székhelyű, de tevékenysége során egész Erdélyt lefedő szervezet magánszemélyek, cégek, szervezetek, munkaközösségek és baráti társaságok által önkéntesen felajánlott támogatása révén működtet ösztöndíjprogramot, amelynek kedvezményezettjei szociálisan rászoruló, tehetséges romániai magyar tanulók. [...] Az érvényes pályázatok közül első körben a legmagasabb pontszámú 23 tanuló csatlakozik az előző években felvett 200-nál több ösztöndíjashoz... Forrás: E-nepujsag.ro: [teljes cikk >](#)

Könyvtárosok vándorgyűlése

A romániai magyar könyvtárosok legnagyobb és legfontosabb rendezvénye a Romániai Magyar Könyvtárosok Egyesületének évente megrendezett vándorgyűlése, amely idén október 9-én és 10-én Kézdivásárhelyen zajlott a Báró Wesselényi Miklós Városi Könyvtár szervezésében. [...] A XVII. vándorgyűlést Szöllösi Tamás, a Vigadó Kulturális Alapítvány elnöke, Vántsa Judit házigazda, a Báró Wesselényi Miklós Városi Könyvtár vezetője és Szócs Endre RMKE-elnök köszöntötte, majd az egyesület éves beszámolója következett. [...] A nap Vántsa Judit Romániai magyar közkönyvtárügy 1945–2023 című könyvének bemutatásával végződött a Vigadó Kulturális Központ dísztermében... Forrás: 3szek.ro: [teljes cikk >](#)

A Montessori-módszerről Sepsiszentgyörgyön

A hét végén kétnapos konferenciát tartottak Sepsiszentgyörgyön a Csipike Napközi Otthon szervezésében. [...] A szinte évenként megrendezett szakmai eseményekkel a Csipike Napközi Otthon célja, hogy az érdeklődő pedagógusok számára újat, innovatív, valami mást nyújtson, mint amit eddig ismertek, ötleteket adjon a további eredményes munkához. Ezekkel a gondolatokkal nyitotta meg pénteken Nagy Erzsébet óvodavezető a Bod Péter Megyei Könyvtár Gábor Áron-termében tartott konferenciát, amelyre közel százötven pedagógus jelentkezett... Forrás: 3szek.ro: [teljes cikk >](#)

Pedagógusokat és diákokat jutalmaztak

Október 11-én a szovátai Teleki Oktatási Központ volt a Romániai Magyar Pedagógusok Szövetsége idei díjátadó ünnepségének a helyszíne, amelyen az Ezüstgyopár életműdíjjal 30 pedagógus tevékenységét ismerték el. [...] A másik három díjjal (Bolyai Farkas – Kós Károly– és Mákvirág) a jövőt köszöntötték... Forrás: E-nepujsag.ro: [teljes cikk >](#)

Felhívás: 16. Bölcs diákok

Idén 16. alkalommal szervezi meg a Communitas Alapítvány partnerségben a Kolozsvári Református Kollégiummal és a Babeş–Bolyai Tudományegyetemmel a Bölcs diákok vetélkedőt, interdiszciplináris tantárgyversenyt. A vetélkedő alatt a feladatok, a kérdések és a tematika is próbálja érinteni az összes tantárgyat, mondta lapunknak Majoros Csilla, a Communitas Alapítvány munkatársa, programkoordinátor. [...] A Bölcs diákok vetélkedőre szerdától, október 15-től jelentkezhetnek a IX–XIII. osztályos diákok 3–4 fős csapatai, amely mellé egy vezetőtanár is csatlakozik... Forrás: E-nepujsag.ro: [teljes cikk >](#) [teljes cikk 2 >](#)

SZLOVÁKIA/FELVIDÉK

Polgári társulás vinné tovább a Komáromi Nagygyűlés örökségét

A napokban sikeresen bejegyezték a Szlovákiai Magyar Önkormányzati Társulást, ezzel elvben intézményi szintre léphet a déli régiók magyarlakta önkormányzatainak érdekképviselője. [...] A társulás létrejöttét másfél évig készítették elő, miután tavaly januárban, a Komáromi Nagygyűlés 30. évfordulóján tartott emlékkonferencián kiderült, lenne igény egy hasonló intézményre. Az alapítók egyben politikai szereplők is. [...] A bejegyzett Szlovákiai Magyar Önkormányzati Társulás több célt is megfogalmaz az alapító dokumentumaiban... Forrás: Ujszo.com: [teljes cikk >](#)

Hatodik alkalommal találkoztak a szlovákiai magyar iskolaigazgatók

A Szlovákiai Magyar Pedagógusok Szövetsége a Comenius Pedagógiai Intézet szakmai partnersége mellett október 14-én rendezte meg A nemzetiségi iskolák fenntarthatósága, fejlesztése, jövőképe címmel a Szlovákiai Magyar Iskolaigazgatók VI. Országos Konferenciáját a nagymgyeri Plauter Kúriában. [...] A rendezvényen elhangzott, a konferencia célja, hogy a tények tükrében reális jövőképet rajzoljanak a magyar anyanyelvi közoktatásnak, de ugyanakkor új nézőpontokat is fókuszba hozzanak. Az eseményen 110 regisztrált iskolaigazgató és további érdeklődők vettek részt. [...] Többek között Fodor Attila, a Comenius Pedagógiai Intézet igazgatója tartott részletes előadást az oktatási törvénycsomag előkészítéséről és annak várható következményeiről. [...] Öt alapvető jogszabály módosul egyszerre, egy csomagban... Forrás: Parameter.sk: [teljes cikk >](#) [teljes cikk 2 >](#)

Felmérés: Az alsó tagozatos diákok viszonya a szlovák nyelvhez

Úttörő jellegű felmérést készített a Nyitrai Konstantin Filozófus Egyetem Magyar Nyelv- és Irodalomtudományi Intézete, melyben az alsó tagozatos diákoknak a szlovák nyelvhez való viszonyulását mérték fel kérdőívek segítségével, a pedagógusokkal pedig fókuszcsoportos beszélgetést végeztek az államnyelv oktatásáról. A magyar diákok körében eddig nem készült ilyen átfogó vizsgálat a témában. [...] A munkacsoportot Vančo Ildikó, kétnyelvűség-kutató, a Magyar Nyelv- és Irodalomtudományi Intézet professzora, az MTA külső köztestületének tagja vezeti. [...] Jelenleg a felmérések során gyűjtött adatok feldolgozása zajlik, az első eredményeket a Nyitrai Konstantin Filozófus Egyetem Magyar Nyelv- és Irodalomtudományi Intézete a napokban ismertette a második workshopen. [...] A mondatalkotást a 2-4. osztályos tanulók körében vizsgálták, a roma gyerekek gyakorlatilag egyetlen mondatot sem írtak le, míg a nem roma gyerekek átlagosan három mondatot alkottak meg szlovákul. [...] A nyilvánosság számára az adatgyűjtés részletes kiértékelése a Katedra folyóiratban lesz elérhető... Forrás: Napunk.sk: [teljes cikk >](#)

Kiss László orvos történész előadása a Komáromi Rotary Clubban

A Komáromi Rotary Club második nyílt klubülésére nem akármilyen előadó érkezett. Kiss László orvos történész, az MTA külső köztestületének tagja egy átfogó, ugyanakkor elgondolkodtató előadásban idézte fel a történelem legpusztítóbb járványait, melyek alapjaiban változtatták meg a világot. [...] Kiss László előadásában idézte Szent-Györgyi Albertet, aki Az örült majom című művében így fogalmazott: „A legtöbb háborút nem dicsőséges királyok és vitéz tábornokok döntötték el, hanem tetvek és patkányok, amelyek fertőzést hordoztak és járványokat terjesztettek.”... Forrás: Bumm.sk: [teljes cikk >](#)

Szimulált űrmissziók analóg állomásának megnyitója

Rozsnyón egyedülálló projekt indul Cosmic Region – (Kozmikus régió) címmel. A Gömöri Művelődési Központ részlegeként működő rozsnyói csillagvizsgáló 2025. október 17-én ünnepélyesen megnyitja a szimulált űrmissziók analóg állomását és irányító központját, amely az első ilyen típusú létesítmény Szlovákiában. [...] Az állomás a Holdon vagy a Marson való tartózkodás szimulálására fog szolgálni, és közelebb hozza a nyilvánossághoz a tudományos kutatást, a technológiákat és az extrém körülmények között való életet a Földön kívül – tájékoztatta portálunkat Anežka Kleinová, az intézmény megbízott igazgatója... Forrás: Rozsnyovidek.sk: [teljes cikk >](#)

Thália Színház új darabja egy kevésbé ismert Márait mutat be

A kassai Thália Színház 56. évadának első bérletes bemutatója egy különleges, Márai Sándor novelláira épülő saját adaptáció lesz, melynek címe Box Humana (Mi van veled, Sándor?). A néző egy friss, elgondolkodtató, és Márai veretes szövegét maivá, élővé tevő előadásra számíthat, mely az író születésének 125. évfordulójára meghirdetett Márai-év alkalmából kerül színpadra. [...] Forgács Miklós dramaturg is kiemelte, a Thália Színházban már hagyomány, hogy bizonyos időközönként Márai-művet tűznek műsorra, legutóbb a Kaland címűt... Forrás: Bumm.sk: [teljes cikk >](#) [teljes cikk 2 >](#)

SZERBIA/VAJDASÁG

Demográfiailag ez lesz az ország legrosszabb éve

Szerbiában a várható élettartam tovább rövidült: a Dr. Milan Jovanović Batut Közegészségügyi Intézet 2024-re vonatkozó adatai szerint míg 2023-ban 76,3, addig tavaly már csak 76 év volt a születéskor várható élettartam – ez kb. öt évvel kevesebb, mint az Európa Unió 81,4-es átlaga. [...] A natalitás továbbra is alacsony: 1000 lakosra 9,2 élve született gyermek jut. A természetes szaporulat még mindig negatív... Forrás: Szmsz.press: [teljes cikk >](#)

Húszéves a Vajdasági Magyar Művelődési Intézet

A Vajdasági Magyar Művelődési Intézet fennállásának 20. évfordulója alkalmából szervezett programsorozat első napján, szerda délután a zentai Kiszsinagógában Közösségi házak – emberi közösségek címmel tartottak építészeti kerekasztal-beszélgetést, illetve két kiállítást is megnyitottak. [...] Kampis Gábor építész elmondta, hogy kiváló építészeti kerekasztal-beszélgetést folytattak Makovecz Imre közösségi házairól, illetve a közösséget építő emberekről... Forrás: Magyarszo.rs: [teljes cikk >](#)

Beszélgetés: Nagy Botond, rendező

Nagy Botond romániai magyar rendező, a kortárs magyar színházi élet egyik meghatározó alkotója. Most Vajdaságba érkezett, az Újvidéki Színházban állítja színpadra Anton Pavlovics Csehov klasszikusát, a Három nővért. Az interjúban szó esik arról, miért vonzza a valóság és a fikció határvidéke, miként alakult ki saját rendezői világa, de mesél a klasszikusokhoz való viszonyáról, vizuális gondolkodásáról. [...] Egy előadás nálam egyszerre reagál a digitális kapitalizmusra, a vizuális kultúrára és arra, amit éppen egy városban érzek... Forrás: Hetnap.rs: [teljes cikk >](#)

UKRAJNA/KÁRPÁTALJA

Ülésezett a KMKSZ Választmánya

66 küldött részvételével megtartotta soron következő választmányi ülését a Kárpátaljai Magyar Kulturális Szövetség. [...] Orosz Ildikó, a Kárpátaljai Magyar Pedagógusszövetség és a Rákóczi Egyetem elnöke, valamint az MTA külső köztestületének tagja beszámolt az általa vezetett intézmények nyelvi akadálymentesítéssel foglalkozó projektjének eredményeiről. [...] „Érdekes következtetésekre jutottunk, végigtanulmányozva az összes rendelkezést, törvényeket, amelyek a kisebbségekre vonatkoznak, az alkotmánytól a legutóbbi rendelkezésig: nagyon sok helyen lehetne az anyanyelvet használni, ahol a kisebbség többségben van, tehát azokban a kistérségekben, csak ehhez el kell fogadni egy külön határozatot... Forrás: Karpataljalap.net: [teljes cikk >](#)

Beszélgetés: Placid, avagy játszma a halállal

A Kárpátaljai Megyei Magyar Drámai Színház nagytermében és még két helyszínen újabb elgondolkodtató előadásra került sor. A Placid, avagy játszma a halállal című színdarabban, amely a Nemzeti Emlékezet Bizottsága és az Ülj Közelebb Produkció közreműködésével jött létre. Az előadást Bezerédi Bendegúz rendezte, kreatív producere Serfőző Krisztina. [...] A Placid, avagy játszma a halállal című előadást október 9-11. között három helyszínen: Munkácson, Beregszászban és Nagyszőlősen láthatta a közönség... Forrás: Kiszo.net: [teljes cikk >](#)

Remény Bibliája

Az Ortutay Elemér Görögkatolikus Központ és a Kárpátaljai Népfőiskolai Egyesület közös szervezésében tartották meg a Remény Bibliája – A Biblia reménye Bibliakiállítás és Bibliaolvasás a Remény zarándokai évében című programot Beregszászban, az Ortutay-központban. [...] Radvánszky Ferenc református lekipásztor Problémamegoldás a Szentírásban címmel tartott előadást. A mezőkaszonyi és a bótrágyi egyházközösség lelkésze kifejtette, az egyház mindig akkor újult meg, amikor problémamegoldással tudott foglalkozni... Forrás: Kiszo.net: [teljes cikk >](#)

DIASZPÓRA

Beszámoló: Közigazgatási tapasztalatok Amerikából

Szilveszter Szabolcs, Kézdivásárhely alpolgármestere egy tíztagú romániai küldöttséggel vett részt óceánon túl tanulmányúton, a látottakat pedig megosztotta a Háromszék lappal is. [...] A program első állomása a Washington D. C.-ben tett kétnapos látogatás volt, ezt követte a nyolcnapos nebraskai tanulmányút, amelynek középpontjában a közigazgatási modellek és a helyi politikai kultúra állt. Az egyik szembetűnő különbség az amerikai és a romániai önkormányzatiság között a demokrácia időtávjában rejlik... Forrás: 3szek.ro: [teljes cikk >](#)

Felolvasás: Emlékezések Auschwitzra és Dörnhaura

Debreczeni József Hideg Kramatórium című megrendítő naplóregénye kíméletlenül, tárgyilagosan számol be a koncentrációs táborok borzalmairól. Az újságíró 1944-ben Auschwitzba hurcolták. Csodával határos módon túlélte az embertelen körülményeket, szabadulását követően pedig megírta a „Lágerországban” szerzett tapasztalatait. [...] 2024-ben újra felfedezték, és 15 nyelvre fordították le. A németországi kiadás Tankó Timea fordításában jelent meg az S. Fischer kiadónál. [...] A beszélgetésre Carolin Emcke publicista és Kerpel-Fronius Ádám történész részvételével került sor a Collegium Hungaricum Berlin székhelyén... Forrás: Culture.hu: [teljes cikk >](#)